C/2025/760

11.2.2025

Rezolucja Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Wkład w program prac Komisji Europejskiej na 2025 r.

(C/2025/760)

Sprawozdawczynie i sprawozdawcy: **Christa SCHWENG**
Cinzia DEL RIO
Ioannis VARDAKASTANIS

Doradczynie i doradcy	Jukka AHTELA (z ramienia sprawozdawczyni, Grupa I) Stefan GRAN (z ramienia sprawozdawczyni, Grupa II) Piotr SADOWSKI (z ramienia sprawozdawcy, Grupa III)
Podstawa prawna	Art. 52 ust. 4 regulaminu wewnętrznego
Data przyjęcia na sesji plenarnej	4.12.2024
Sesja plenarna nr	592
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	163/2/9

1. Wprowadzenie

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES), jako instytucjonalny głos zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w Unii Europejskiej, wyraża opinię w sprawie programu prac Komisji Europejskiej na 2025 r. W wytycznych politycznych przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen na lata 2024–2029 przedstawiono plan działania na rzecz odpornej, zrównoważonej i sprzyjającej włączeniu społecznemu Europy. Wkład w ten program prac jest zorganizowany zgodnie z tymi samymi siedmioma nagłówkami, co wzmacnia rolę partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w kształtowaniu polityki UE. Wkład ten opiera się na niektórych zaleceniach zawartych w rezolucji EKES-u „Wytyczanie postępów demokratycznych UE: rezolucja na następną kadencję ustawodawczą", przyjętej we wrześniu 2024 r.

1.2. Punktem wyjścia jest pilne podjęcie przez UE kroków w celu lepszego wdrożenia Agendy 2030 ONZ, jej celów zrównoważonego rozwoju i Paktu na rzecz przyszłości. Można to osiągnąć dzięki nadrzędnej strategii UE poświęconej promowaniu pokoju, a także postępu gospodarczego, społecznego i środowiskowego.

1.3. Pomimo faktu, że Unia Europejska znajduje się w punkcie zwrotnym, z wojnami u naszych drzwi, trudną transformacją klimatyczną i cyfrową oraz ostrą konkurencją na światowych rynkach, podstawowe wartości, takie jak demokracja, solidarność, prawa człowieka, równość, sprawiedliwość społeczna, zrównoważony rozwój i praworządność, muszą znajdować się na czele wszelkich dyskusji na temat przyszłości UE. Partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego odgrywają kluczową rolę w podtrzymywaniu i umacnianiu tych wartości oraz przyczyniają się do opracowywania, egzekwowania i monitorowania polityk i narzędzi zarówno na szczeblu krajowym, jak i europejskim.

1.4. Komitet odgrywa kluczową rolę we wspieraniu solidnej przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego i ułatwianiu konstruktywnego dialogu obywatelskiego. Dzięki swojej szerokiej wiedzy i wieloletniemu doświadczeniu jest on niezbędnym pomostem między instytucjami UE a różnymi organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, gwarantując, że ich głos będzie słyszalny w procesach kształtowania polityki. Jego wyjątkowa pozycja umożliwia EKES-owi promowanie demokracji uczestniczącej i wspieranie włączania różnych zainteresowanych stron w proces kształtowania unijnej polityki. Zapewniając platformę budowania konsensusu i dialogu, Komitet wspiera rozwój polityki sprzyjającej włączeniu społecznemu, która odzwierciedla potrzeby i aspiracje pracodawców, pracowników i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, zwiększając tym samym legitymację i skuteczność sprawowania rządów w Unii Europejskiej. EKES podkreśla znaczenie zaangażowania wszystkich osób, zwłaszcza tych z rzadko słyszanych grup, w dialog UE, a tym samym pogłębienia zaangażowania obywatelskiego i przejrzystości we wszystkich unijnych instytucjach.

1.5. Rok 2025 będzie miał kluczowe znaczenie dla nadania tonu legislacyjnego następnej kadencji Komisji Europejskiej. Komitet wzywa do podjęcia zdecydowanych działań, aby zagwarantować, że wyznaczone strategie polityczne będą sprzyjać włączeniu społecznemu i zrównoważeniu środowiskowemu oraz doprowadzą do dobrobytu gospodarczego UE.

2. **Nowy plan na rzecz trwałego dobrobytu i konkurencyjności Europy**

2.1. W obliczu nowych i coraz bardziej złożonych wyzwań geopolitycznych Komitet wzywa instytucje Unii Europejskiej do podjęcia zdecydowanych działań w celu zapewnienia jej długoterminowej zrównoważonej konkurencyjności, dobrobytu dla wszystkich i przywództwa na arenie światowej. W związku z tym konieczne jest usprawnienie wszystkich polityk sprzyjających zwiększeniu produktywności i konkurencyjności UE oraz dostosowanie niezbędnych inwestycji gospodarczych do wspólnych celów społecznych i środowiskowych, przy jednoczesnym promowaniu społecznej gospodarki rynkowej i wspieraniu dobrobytu przyszłych pokoleń.

2.2. Nowe rodzaje inwestycji i reform oraz przyspieszenie innowacji będą miały zasadnicze znaczenie dla wzmocnienia konkurencyjności i promowania pozytywnej konwergencji w całej Europie. Ważne jest również zapewnienie, aby cele w zakresie włączenia społecznego i ochrony środowiska były brane pod uwagę i dostosowane do celu, jakim jest zwiększenie konkurencyjności UE.

2.3. Unia Europejska pilnie potrzebuje silnego Zielonego i Społecznego Ładu opartego na gospodarce dobrobytu i nowej koncepcji dobrobytu dla ludzi i planety, by zapewnić sprawiedliwą transformację i podejście oparte na prawach człowieka. Aby uniknąć sytuacji, w której inicjatywa ta będzie stanowić duże obciążenie dla przedsiębiorstw, należy zapewnić właściwe i skuteczne wdrożenie poprzez ustanowienie realistycznych planów działania na szczeblu krajowym oraz poprzez wspieranie przedsiębiorstw, w szczególności MŚP, w celu utrzymania konkurencyjności oraz zapewnienia pełnego zatrudnienia wysokiej jakości. Aby zrealizować cele Unii Europejskiej w zakresie ochrony środowiska, potrzebujemy inwestycji, badań naukowych i innowacji, technologii, odpowiednich umiejętności, a także europejskiej polityki przemysłowej zdolnej do mobilizacji funduszy publicznych i prywatnych oraz opartej na ochronie standardów społecznych i wysokiej jakości miejsc pracy.

2.4. Aby to osiągnąć, Europa musi stać się bardziej konkurencyjna, jak przedstawiono w sprawozdaniu Draghiego, przy jednoczesnym wspieraniu europejskiego modelu społecznego i polityki spójności na wszystkich poziomach. Zgodnie z tym sprawozdaniem istnieją trzy kierunki działań mających na celu ożywienie wzrostu gospodarczego: zniwelowanie luki innowacyjnej w stosunkach ze Stanami Zjednoczonymi i Chinami, zwłaszcza w dziedzinie zaawansowanych technologii, zdefiniowanie wspólnego planu dekarbonizacji i konkurencyjności oraz podjęcie środków w celu zwiększenia bezpieczeństwa i zmniejszenia zależności. Te trzy obszary wymagają ogromnych inwestycji, aby przekształcić gospodarkę, dlatego też potrzebna jest zdolność finansowa UE w zakresie inwestycji.

2.5. Należy wzmocnić istniejące przepisy dotyczące jednolitego rynku, aby stworzyć nową i bardziej sprawiedliwą dynamikę transgranicznej mobilności osób, towarów, usług, kapitału i danych, jak stwierdzono w sprawozdaniu Letty.

2.6. Komitet uznaje znaczenie zmniejszenia obciążeń administracyjnych i kosztów przestrzegania przepisów, ale podkreśla, że należy tego dokonać w sposób przejrzysty i inkluzywny, bez szkody dla podstawowych celów legislacyjnych i bez uszczerbku dla obecnych wysokich standardów, zwłaszcza w zakresie dobrostanu społecznego i ochrony środowiska. Podstawą muszą być jasne kryteria i skuteczna ocena wdrażania na szczeblu krajowym. Komisja powinna zapewnić jasne i przejrzyste informacje na temat planowanych inicjatyw w zakresie lepszego stanowienia prawa oraz zapewnić dialog społeczny i pełne zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w ten proces.

2.7. Należy urzeczywistnić zasadę „najpierw myśl na małą skalę" w odniesieniu do małych i średnich przedsiębiorstw poprzez zapewnienie stabilnych ram prawnych, usprawnienie i ograniczenie procesów administracyjnych, stworzenie równych warunków działania na jednolitym rynku oraz zapewnienie małym i średnim przedsiębiorstwom dostępu do energii ze źródeł odnawialnych po przystępnych cenach.

2.8. Inwestycje w innowacje i produkcję prowadzone w oparciu o otwartą autonomię strategiczną, bazujące na przemyśle neutralnym emisyjnie, gospodarce o obiegu zamkniętym, surowcach krytycznych, akcie w sprawie czipów oraz technologiach obronnych i strategicznych, są pilne i powinny być w sposób zrównoważony dostosowane do wspólnych celów społecznych i środowiskowych.

2.9. Solidna europejska strategia przemysłowa powinna uzupełniać cel na 2040 r., jakim jest ograniczenie emisji CO_2 o 90 %, oraz utrzymanie i tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w Europie. W związku z tym pilnie potrzebny jest kompleksowy plan działania, taki jak nadchodzący Czysty Ład Przemysłowy, w ramach Europejskiego Zielonego Ładu, jako strategiczny priorytet w celu zwiększenia i zapewnienia zrównoważonej konkurencyjności UE. Należy określić i odpowiednio promować ukierunkowane środki towarzyszące zielonej transformacji mające na celu wspieranie najbardziej dotkniętych sektorów i regionów, przedsiębiorstw i pracowników, aby ułatwić przewidywanie zmian i zarządzanie nimi w ramach uczciwego i sprawiedliwego procesu.

2.10. Komitet apeluje o transformację technologiczną, która przyniesie korzyści wszystkim, zapewniając, by cyfryzacja zmniejszała, a nie pogłębiała nierówności, na przykład poprzez inwestowanie w solidną publiczną infrastrukturę cyfrową niezbędną do świadczenia usług publicznych. W tym kontekście EKES zwraca się do Komisji Europejskiej o ocenę poziomu poprawy cyfryzacji w całej administracji publicznej z wykorzystaniem Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności w krajowych planach odbudowy i zwiększania odporności, który wygaśnie w 2026 r.

2.11. Cyfryzacja, w tym sztuczna inteligencja, radykalnie zmienia świat pracy, a jednocześnie otwiera ogromny potencjał zwiększenia wydajności we wszystkich gałęziach gospodarki. Na początku 2025 r. EKES wyda specjalną opinię wraz z opinią na wniosek polskiej prezydencji w sprawie wpływu sztucznej inteligencji na bezpieczeństwo i higienę pracy. Należy dokładniej ocenić wpływ zarządzania algorytmicznego na warunki i organizację pracy, przy jednoczesnym zapewnieniu zasady kontroli przez człowieka.

2.12. Potrzebna jest rewolucja w zakresie umiejętności i działania na szczeblu europejskim, ponieważ UE jest nadal daleka od celu, jakim jest 60 % osób dorosłych uczestniczących w szkoleniach, określonych w Planie działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych. Komitet apeluje o wiarygodne i aktualne dane w celu monitorowania tego wskaźnika uczestnictwa. EKES zdecydowanie popiera proponowany strategiczny plan edukacji w dziedzinie nauk przyrodniczych, technologii, inżynierii i matematyki (STEM) wraz ze skutecznym planem działania. Partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego powinni być zaangażowani w te procesy.

2.13. Komitet z zainteresowaniem odnotowuje proponowaną inicjatywę dotyczącą telepracy i prawa do bycia offline i zwraca się do Komisji Europejskiej o włączenie tej inicjatywy do programu prac na 2025 r.

2.14. Fabryki sztucznej inteligencji powinny priorytetowo traktować współpracę z MŚP i lokalnymi ośrodkami innowacji, zapewniając powszechny dostęp do korzyści płynących ze sztucznej inteligencji. EKES zaleca, by fabryki sztucznej inteligencji działały zgodnie z rygorystycznymi normami etycznymi w celu zapewnienia przejrzystości, rozliczalności i ochrony praw podstawowych. Komitet zwraca się o zaangażowanie go od samego początku.

2.15. Silniejsza, transformacyjna i konkurencyjna baza przemysłowa wymaga ogromnych inwestycji, które powinny być finansowane, regulowane i wdrażane w sposób zachowujący integralność jednolitego rynku i niwelujący różnice we wzroście, wydajności i innowacyjności między Unią Europejską a partnerami międzynarodowymi i głównymi konkurentami. Potrzebne są znaczne kwoty finansowania publicznego, aby uruchomić inwestycje prywatne w obszarach, w których nie ma jeszcze uzasadnienia biznesowego dla rozwiązań neutralnych pod względem emisji dwutlenku węgla, oraz w sektorach strategicznych, w których w przeciwnym razie produkcja odbywałaby się w konkurencyjnych geo-ekonomicznie regionach świata, gdzie zależności mogłyby być nadużywane.

2.16. W związku z tym EKES popiera utworzenie nowego Europejskiego Funduszu Konkurencyjności z myślą o nowym i wzmocnionym budżecie w kolejnych wieloletnich ramach finansowych. Powinien on obejmować silniejsze inwestycje publiczne i działania mające na celu odblokowanie inwestycji w technologie strategiczne i prywatnych inwestycji we wspólne cele, również za pośrednictwem Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

2.17. Jest to kluczowy cel umożliwiający przejście do finansowanych ze środków europejskich wspólnych projektów w strategicznych sektorach o wyraźnej unijnej wartości dodanej. Ważne projekty będące przedmiotem wspólnego zainteresowania (projekty IPCEI) wspierane z Europejskiego Funduszu Konkurencyjności powinny wspierać kluczowe partnerstwa.

2.18. EKES z zadowoleniem przyjmuje przegląd zasad pomocy państwa w odniesieniu do mieszkalnictwa. Należy przeprowadzić szerszą dyskusję na temat zasad pomocy państwa oraz polityki konkurencji i polityki przemysłowej, zgodnie ze zmianami politycznymi i gospodarczymi koncentrującymi się na strategicznych celach transformacji ekologicznej i cyfrowej.

2.19. Aby zmniejszyć zależność Europy od zagranicznych źródeł energii i promować strategiczną autonomię Europy, ramy regulacyjne UE powinny stworzyć warunki dla przyjaznych dla środowiska, przystępnych cenowo, dostępnych i niezawodnych dostaw energii, zgodnie z założeniami Unii Energetycznej. EKES podkreśla, że dostawy energii klasyfikuje się jako usługę świadczoną w interesie ogólnym.

2.20. Unia Europejska powinna podjąć pilne działania, aby stworzyć w pełni rozwiniętą Europejską Unię Zdrowotną oraz intensywnie inwestować we wspólne projekty badawcze w dziedzinie medycyny, jak uczyniono to w odpowiedzi na pandemię COVID-19; wzywa UE do wprowadzenia planu działania w zakresie chorób rzadkich oraz do uznania, że obywatele mają prawo do dobrej jakości, przystępnej cenowo i dostępnej opieki zdrowotnej, która zostanie określona w europejskiej gwarancji zdrowia. Zobowiązanie to ma zasadnicze znaczenie dla ochrony zdrowia publicznego jako filaru jakości życia i odporności w Unii Europejskiej.

2.21. Komitet wzywa do przyjęcia europejskiej gwarancji opieki, aby zapewnić dostęp do przystępnej cenowo opieki wysokiej jakości, a jednocześnie wspierać opiekunów. Należy przyciągnąć nowych pracowników do sektora opieki zdrowotnej zapewniającego dobre warunki pracy i inwestować w wykształconą, wykwalifikowaną, zrównoważoną pod względem płci i zmotywowaną siłę roboczą, która jest wysoko ceniona i odpowiednio wynagradzana.

2.22. EKES podkreśla potrzebę wzmocnienia ram cyberbezpieczeństwa dla sektora opieki zdrowotnej, podkreślając rosnące uzależnienie od technologii cyfrowych w opiece medycznej. Europejski plan działania na rzecz cyberbezpieczeństwa powinien koncentrować się na trzech głównych obszarach: ulepszonej infrastrukturze cyberbezpieczeństwa w szpitalach i podmiotach świadczących opiekę zdrowotną; wsparciu dla mniejszych podmiotów świadczących opiekę zdrowotną; oraz partnerstwach publiczno-prywatnych na rzecz cyberodporności.

2.23. Ponadto skoncentrowanie się na sztucznej inteligencji w opiece zdrowotnej powinien zwiększyć cyberbezpieczeństwo, usprawnić diagnostykę, dostosować ją do europejskiego planu działania w zakresie cyberbezpieczeństwa na rzecz bezpieczniejszej i bardziej sprzyjającej włączeniu społecznemu transformacji cyfrowej, przy jednoczesnym utrzymaniu opieki ukierunkowanej na człowieka.

3. **Nowa era europejskiej obrony i bezpieczeństwa**

3.1. Bezpieczna Europa to taka, która respektuje również sprawiedliwość społeczną i gospodarczą. EKES opowiada się za promowaniem działań na rzecz pokoju, bezpieczeństwa, globalnej sprawiedliwości i globalnego postępu poprzez aktywne zaangażowanie na rzecz pokoju; wspieranie systemu wielostronnego; zapewnianie uczciwej konkurencji; walkę z ubóstwem; promowanie dialogu społecznego i obywatelskiego; krzewienie demokracji, praw człowieka oraz propagowanie humanitarnego systemu zarządzania migracją.

3.2. Unia Europejska powinna wzmocnić pozycję swoich obywateli i zapewnić im bezpieczeństwo w kilku obszarach, chroniąc ich przed: wrogami zewnętrznymi, zagrożeniami dla zdrowia i przyszłymi pandemiami, zagrożeniami hybrydowymi oraz niewłaściwym wykorzystaniem lub nadużyciem zaawansowanych technologii cyfrowych, ryzykiem ubóstwa, wykluczenia i dyskryminacji, przy jednoczesnym zapewnieniu wszystkim możliwości gospodarczych i zatrudnienia, przed ryzykiem zagrożeń dla klimatu i różnorodności biologicznej, a wreszcie przed zagrożeniami dla demokracji uczestniczącej, zachęcając obywateli do aktywnego udziału w życiu obywatelskim, politycznym i demokratycznym.

3.3. Skupienie się na przemyśle obronnym i na STEP (Platformie na rzecz Technologii Strategicznych dla Europy) nie powinno odbywać się ze szkodą dla wydatków publicznych w innych sektorach przemysłu i podstawowych usługach, takich jak systemy opieki zdrowotnej, edukacja i wymiar sprawiedliwości, co wpływa na ich zrównoważony charakter, jakość i inkluzywność. Finansowanie przemysłu ukierunkowanego na wojnę będzie niewątpliwie tematem gorącej debaty publicznej. Inwestycje w bezpieczeństwo i obronę są nieskuteczne w przypadku podziału społeczeństwa. Głównym celem europejskiej polityki obronnej powinna być koordynacja wydatków i infrastruktury, mapowanie potrzeb technologicznych i przeciwdziałanie rozdrobnieniu między państwami członkowskimi.

3.4. Wspólna polityka obronna UE wymaga również prawdziwej, w pełni rozwiniętej wspólnej polityki zagranicznej wykraczającej poza obecną wzmocnioną współpracę (tj. wspólną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa). W tym celu UE powinna dysponować niezbędnymi środkami materialnymi i niematerialnymi, w tym zasobami własnymi.

3.5. Komitet opowiada się za wzmocnieniem wspólnej polityki bezpieczeństwa i obrony UE oraz zbudowaniem prawdziwej Europejskiej Unii Obrony, w tym za wzmocnieniem wspólnych unijnych technologii strategicznych i krytycznych oraz zdolności obronnych, a także zacieśnieniem współpracy z partnerami o podobnych poglądach.

3.6. Opowiada się też za zapewnieniem, w ramach paktu o migracji i azylu, by Unia Europejska zachowała właściwą równowagę między skutecznym i realistycznym zarządzaniem migracją, które jest humanitarne i zrównoważone, za promowaniem legalnych dróg wjazdu do UE, zapewnieniem bezpieczeństwa i kontroli swych granic zewnętrznych, podejściem do azylu opartym na prawach oraz integracją migrantów i uchodźców na rynku pracy. UE powinna podkreślić istniejące możliwości związane z migracją, potrzebę skutecznej polityki integracyjnej oraz konieczność zapewnienia i promowania legalnych dróg migracji. Dlatego też EKES popiera partnerstwa Komisji Europejskiej z bezpiecznymi krajami. Pełne poszanowanie praw człowieka i solidarność między państwami członkowskimi muszą być zagwarantowane przez cały czas. Migracji nie należy rozpatrywać wyłącznie z punktu widzenia bezpieczeństwa.

3.7. Komitet podkreśla kluczową rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego, partnerów społecznych i aktywnych obywateli-wolontariuszy we wspieraniu sprawiedliwości społecznej i odporności w ramach bezpieczeństwa UE. Podmioty te w znacznym stopniu przyczyniają się do spójności społecznej poprzez ograniczenie polaryzacji, promowanie równości i wzmacnianie wartości demokratycznych. Ich praca buduje odporność społeczną na wyzwania takie jak zmiana klimatu, niestabilność gospodarcza i podziały społeczne. Unia Europejska musi aktywnie wspierać te organizacje i angażować je jako kluczowych partnerów w utrzymaniu bezpiecznej, sprawiedliwej i sprzyjającej włączeniu społecznemu Europy.

4. **Wspieranie obywateli, wzmacnianie naszych społeczeństw i naszego modelu społecznego**

4.1. Europejski filar praw socjalnych został w pełni uznany za jeden z fundamentów UE, a dobrze funkcjonujące państwa opiekuńcze i inkluzywne inwestycje społeczne mają zasadnicze znaczenie dla stworzenia społeczeństwa odpornego pod względem społecznym i gospodarczym.

4.2. Komitet zwraca uwagę na to, że Europejski filar praw socjalnych powinien nadal być „kompasem" w celu ukierunkowania prac nad poprawą spójności społecznej i warunków pracy. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję realizacji nowego Planu działania na rzecz wdrożenia Europejskiego filaru praw socjalnych oraz celów na 2030 r. w zakresie zatrudnienia, edukacji, umiejętności i ubóstwa. Wymagane jest multidyscyplinarne podejście w celu:

a) wdrażania, egzekwowania i monitorowania istniejących inicjatyw w dziedzinie zatrudnienia i spraw społecznych, wraz ze wsparciem finansowym (fundusze UE) mającym na celu wspieranie polityk i programów, które bezpośrednio przyczyniają się do realizacji celów Europejskiego filaru praw socjalnych;

b) zajęcia się wyzwaniami w zakresie zatrudnienia i kwestii społecznych, przed którymi stoi Europa, za pomocą środków ustawodawczych lub nieustawodawczych;

c) uznania i wzmocnienia powiązań między Europejskim filarem praw socjalnych a procesem europejskiego semestru jako kluczowego elementu unijnych ram zarządzania społeczno-gospodarczego. Nowe ramy konwergencji społecznej są narzędziem śledzenia postępów i zapewnienia, że polityka społeczna jest odpowiednio wdrażana i finansowana.

Partnerzy społeczni i organizacje społeczeństwa obywatelskiego powinni być w pełni zaangażowani w cały cykl semestru.

4.3. Dialog społeczny na wszystkich szczeblach może odegrać kluczową rolę w zwiększaniu wzrostu gospodarczego, wydajności, zatrudnienia i konkurencyjności europejskich przedsiębiorstw na rynkach światowych. Ma on kluczowe znaczenie dla promowania i wzmacniania rokowań zbiorowych, wraz z prawem pracowników do informacji i konsultacji oraz większym uczestnictwem zgodnie z krajowymi przepisami i praktykami. Takie instrumenty są niezbędne do zarządzania wpływem nowych technologii, cyfryzacji i sztucznej inteligencji na warunki pracy i prawa pracownicze w miejscu pracy. Zarówno w sprawozdaniach Letty, jak i Draghiego podkreślono potrzebę wzmocnienia dialogu społecznego jako kluczowego elementu zapewniającego trwałą konkurencyjność Unii Europejskiej i dobrze funkcjonujący rynek wewnętrzny. EKES popiera inicjatywę utworzenia nowego paktu na rzecz europejskiego dialogu społecznego na początku 2025 r., a ponadto wzywa Komisję Europejską do promowania wyników europejskiego dialogu społecznego, zachęcania do skutecznego wdrażania autonomicznych umów i wspierania egzekwowania dialogu społecznego na szczeblu krajowym. Podkreśla również, że ramy konwergencji społecznej w ramach europejskiego semestru byłyby cennym narzędziem w tym względzie.

4.4. Zasadnicze znaczenie ma konsultowanie się z pracownikami w celu wspierania transformacyjnego wymiaru strategii UE na rzecz bezpieczeństwa i zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym przewidywaniu wpływu przełomowych technologii, takich jak sztuczna inteligencja.

4.5. Komitet popiera opracowany przez Komisję plan działania na rzecz wysokiej jakości miejsc pracy, który koncentruje się na wdrażaniu i monitorowaniu wszystkich istniejących inicjatyw w dziedzinie społecznej, zapewnieniu dobrych warunków pracy, szkoleń i sprawiedliwych zmian zawodowych dla pracowników (w szczególności poprzez zwiększenie zasięgu rokowań zbiorowych) i dla osób samozatrudnionych. Wymaga to konkretnych inicjatyw i inwestycji. Ważne jest, aby wspierać sprzyjający włączeniu społecznemu i sprawiedliwy rynek pracy poprzez ukierunkowane działania skierowane do kobiet, osób młodych i osób z niepełnosprawnościami.

4.6. EKES wzywa do podjęcia działań w zakresie celów zrównoważonego rozwoju i podkreśla, że kompleksowa, pierwsza w historii strategia UE na rzecz walki z ubóstwem, uwzględniająca zarówno najpilniejsze potrzeby, jak i głęboko zakorzenione przyczyny, musi obejmować skoordynowane wysiłki wszystkich państw członkowskich na rzecz ograniczenia ubóstwa. Strategia ta powinna być ściśle dostosowana do Europejskiego filaru praw socjalnych i obejmować skoordynowane wysiłki wszystkich państw członkowskich, z uwzględnieniem najlepszych praktyk w celu zapewnienia trwałego i wymiernego

ograniczenia ubóstwa. Komitet podkreśla znaczenie całościowego podejścia, które wzmacnia siatki bezpieczeństwa socjalnego i wspiera wzrost gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu, nie pozostawiając nikogo w tyle. EKES apeluje o rozwój silnej gospodarki społecznej poprzez wdrożenie zalecenia Rady ds. Gospodarki Społecznej dotyczącego wspierania społecznie odpowiedzialnych praktyk biznesowych i korzyści publicznych.

4.7. EKES popiera mianowanie europejskiego komisarza do spraw mieszkalnictwa, a także europejski plan w zakresie przystępnych cenowo mieszkań. Jest on kluczową inicjatywą mającą na celu zapewnienie wszystkim obywatelom UE przystępnych cenowo, dostępnych, godnych i zrównoważonych mieszkań. W kolejnych wieloletnich ramach finansowych (WRF) należy uruchomić solidne środki finansowe, ze szczególnym uwzględnieniem grup w trudnym położeniu, takich jak osoby starsze, osoby niepełnosprawne i rodziny o niskich dochodach. EKES opowiada się za utworzeniem unijnej platformy inwestycyjnej w celu ułatwienia partnerstw krajowych, regionalnych i lokalnych, mającej na celu położenie kresu wykluczeniu mieszkaniowemu i zapewnienie, by polityka mieszkaniowa była inkluzywna i sprawiedliwa.

4.8. Zaangażowanie młodzieży ma kluczowe znaczenie dla przyszłości Europy. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że wszyscy komisarze zorganizują pierwsze doroczne dialogi na temat polityki młodzieżowej w ciągu pierwszych 100 dni kadencji. Należy stworzyć przestrzeń dla zorganizowanego uczestnictwa młodych ludzi i położyć nacisk na to, w jaki sposób ich innowacyjność, zaangażowanie i poświęcenie mogą kształtować przyszłość Unii Europejskiej, przy pełnym poszanowaniu dialogu społecznego i prerogatyw partnerów społecznych. Komitet wzywa Komisję Europejską do podjęcia konkretnych kroków w celu ulepszenia gwarancji dla młodzieży i inicjatywy ALMA, a także do oceny europejskiej gwarancji dla dzieci.

4.9. EKES opowiada się za podjęciem pilnych kroków w celu ustanowienia „Unii równości" dla wszystkich ludzi, opartej na zasadach sprawiedliwości międzypokoleniowej, i wzywa Komisję Europejską do utworzenia specjalnej dyrekcji generalnej do spraw równości. Musi to obejmować natychmiastowe środki zaradcze w celu rozwiązania problemu dyskryminacji systemowej, promowania równych szans i ochrony praw dla wszystkich, niezależnie od pochodzenia czy tożsamości. Trzeba będzie wzmocnić istniejące ramy prawne dotyczące przeciwdziałania dyskryminacji oraz zapewnić ich pełne wdrożenie i egzekwowanie. Musi to stanowić podstawę oceny poprzednich strategii i opracowania nowej strategii na rzecz równouprawnienia płci na okres po 2025 r., planu działania na rzecz praw kobiet, nowej strategii antyrasistowskiej na okres po 2025 r., zaktualizowanej strategii na rzecz równości osób LGBTQI, europejskiej strategii na rzecz osób starszych oraz części europejskiej strategii w zakresie praw osób z niepełnosprawnościami na okres po 2025 r. Zmarginalizowane społeczności i rzadko słyszane grupy muszą znaleźć się w centrum kształtowania bardziej inkluzywnej Unii Europejskiej. EKES wzywa do osiągnięcia porozumienia w sprawie horyzontalnej unijnej dyrektywy antydyskryminacyjnej, która jest blokowana w Radzie od ponad 16 lat.

4.10. Komitet zaleca promowanie europejskiego modelu społecznej gospodarki rynkowej poprzez: wspieranie przedsiębiorczości i innowacji; zapewnienie wysokiej jakości miejsc pracy, w tym w nowych formach pracy, oraz poprawa warunków pracy; inwestowanie w wysokiej jakości kształcenie, szkolenie i umiejętności; zapewnienie prawa do szkoleń i uczenia się przez całe życie, w tym przekwalifikowania i podnoszenia kwalifikacji zawodowych na wysokim poziomie; wspieranie współpracy między instytucjami edukacyjnymi i szkoleniowymi; oraz zapewnienie wszystkim skutecznego dostępu do wysokiej jakości szkoleń. Ponadto należy priorytetowo potraktować inkluzywność w edukacji, wraz ze środkami mającymi na celu zwiększenie równego dostępu, zwłaszcza w ramach europejskiego obszaru edukacji. Zwiększenie mobilności w ramach programu Erasmus+ na wszystkich poziomach kształcenia może sprzyjać tworzeniu wspólnej europejskiej tożsamości i wartości wśród młodych ludzi.

5. **Utrzymanie jakości naszego życia: bezpieczeństwo żywnościowe, woda i przyroda**

5.1. Zmiana klimatu stanowi poważne zagrożenie dla rozwoju gospodarczego i społecznego, wymagając kompleksowej długoterminowej strategii i skoordynowanych działań na wszystkich szczeblach.

5.2. Komisja powinna podjąć kroki w celu poczynienia postępów w realizacji strategii zrównoważonego finansowania, aby przekierować przepływy inwestycyjne na zrównoważoną działalność. W tym kontekście należy wziąć pod uwagę systematykę społeczną na rzecz zrównoważonych inwestycji.

5.3. EKES apeluje o to, by UE chroniła zarówno przed obecnymi, jak i przyszłymi zagrożeniami związanymi ze zmianą klimatu, zanieczyszczeniem i utratą różnorodności biologicznej. Unia musi podjąć działania w celu zmniejszenia emisji o 90 % do 2040 r., zwiększenia odporności na zmiany klimatu oraz odbudowy zasobów przyrodniczych i różnorodności biologicznej, aby zapewnić, że podstawowe potrzeby (żywność, woda, energia, zdrowie publiczne itp.) nie będą zagrożone na jej terytorium ani w pozostałej części świata.

5.4. Niebieski Ład UE jest również jednym z kluczowych obszarów priorytetowych. Biorąc pod uwagę kluczowy charakter wody oraz obecne i przyszłe wyzwania stojące przed światem i naszym kontynentem, wodę należy uznać za priorytet, a Niebieski Ład UE należy przyjąć jako odrębną politykę strategiczną, ponieważ polityka wodna nie może ograniczać się wyłącznie do polityki klimatycznej. Europa może przekształcić wyzwania związane z wodą w nowe możliwości rozwoju technologicznego, postępu społecznego, nowych miejsc pracy, umiejętności i rozwoju przedsiębiorstw, przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska i ochronie zasobów wodnych z korzyścią dla wszystkich.

5.5. EKES zaleca podjęcie działań na rzecz ożywienia unijnego sektora rolnego i wspierania rozwoju obszarów wiejskich poprzez zwiększenie jego atrakcyjności dla młodych ludzi, kobiet, rodzinnych małych i średnich gospodarstw rolnych oraz przedsiębiorstw, co pozwoli zapobiec odpływowi ludności z obszarów wiejskich. Ci rolnicy powinni otrzymać wsparcie w ramach odpowiednio finansowanej wspólnej polityki rolnej po 2027 r., która będzie chronić europejską produkcję żywności i zapewniać jej odporność. Dynamiczne społeczności wiejskie i rolnicze będą zrównoważone tylko wtedy, gdy potrzeby gospodarcze, społeczne i środowiskowe będą zaspokajane w zrównoważony sposób. Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w wizji rolnictwa i żywności, która musi uwzględniać cele gospodarcze, społeczne i środowiskowe, aby stworzyć odporny i zrównoważony krajobraz rolny. Powinno to obejmować środki zachęcające do innowacji w zakresie zrównoważonych i odpornych na deficyt wody praktyk rolniczych oraz wspierać lokalne systemy żywnościowe, które mają zasadnicze znaczenie dla bezpieczeństwa żywnościowego i dobrostanu społeczności wiejskich.

6. **Ochrona naszej demokracji, podtrzymywanie naszych wartości**

6.1. Niestrudzone wysiłki społeczeństwa obywatelskiego na rzecz promowania zaangażowania obywatelskiego i aktywnego obywatelstwa, wzmocnienia dialogu społecznego, krzewienia dialogu obywatelskiego, propagowania praw człowieka i promowania praktyk demokratycznych stanowią nieocenioną wartość i przyczyniają się do wzmocnienia Unii Europejskiej i zwiększenia jej odporności i legitymacji.

6.2. EKES wzywa instytucje UE do uznania wartości społeczeństwa obywatelskiego jako kluczowego podmiotu w opracowywaniu i realizacji unijnej polityki na rzecz zrównoważonego wzrostu gospodarczego, obrony demokracji i sprawiedliwości społecznej, w tym sprawiedliwej transformacji przynoszącej korzyści zarówno obywatelom i pracownikom, jak i przedsiębiorstwom. Dzięki swoim interakcjom z władzami publicznymi na wszystkich szczeblach oraz ich zdolności do bezpośredniego prezentowania lokalnym społecznościom kwestii, które pojawiają się na arenie politycznej, organizacje społeczeństwa obywatelskiego pomagają wspierać osoby znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji i te, które są w mniejszym stopniu zdolne przystosować się do zmian. Ponadto, EKES uważa, że wolontariat musi być uznawany i doceniany jako istotny wyraz aktywnego obywatelstwa. Należy podjąć kroki w celu uznania i wspierania wolontariatu jako formy zaangażowania obywatelskiego, która wzmacnia aktywność obywatelską i demokrację uczestniczącą.

6.3. Komitet opowiada się za tym, by UE podejmowała działania w związku z ewentualnymi przyszłymi zmianami Traktatów w celu zapewnienia poszanowania praworządności, praw podstawowych i różnorodności poprzez zbadanie zmian w mechanizmach podejmowania decyzji. Należy chronić demokrację przed zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi poprzez stworzenie sprzyjającej przestrzeni obywatelskiej w granicach Unii Europejskiej i poza jej granicami oraz poprzez zmianę pakietu na rzecz obrony demokracji w celu zlikwidowania luk prawnych podważających instytucje demokratyczne, przy zapewnieniu przestrzegania przez wszystkie państwa członkowskie wspólnych europejskich wartości i zasad.

6.4. EKES z zadowoleniem przyjmuje fakt, że Komisja rozpocznie opracowywanie rozdziału poświęconego wymiarowi jednolitego rynku w swoim rocznym sprawozdaniu na temat praworządności.

6.5. Komitet z zadowoleniem przyjmuje ustanowienie nowej europejskiej tarczy demokratycznej, która powinna zapewnić ochronę przed zagranicznymi ingerencjami i dezinformacją oraz stać na straży integralności procesów demokratycznych w całej UE. Wczesne wdrożenie europejskiego planu działania na rzecz demokracji powinno chronić prawa obywatelskie, zwalczać dyskryminację i sprzyjać inkluzywności, wzmacniając rolę społeczeństwa obywatelskiego w budowaniu zrównoważonych i sprawiedliwych społeczeństw.

6.6. EKES wzywa do wsparcia strukturalnego niezależnych i solidnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego na szczeblu europejskim i krajowym, uznając ich rolę, obok działalności charytatywnej, we wspieraniu – razem z partnerami społecznymi – odpornych społeczeństw i demokracji poprzez dialog obywatelski i społeczny. Aby stworzyć prawdziwie sprzyjające otoczenie, Unia Europejska musi nadać priorytet tym dialogom i ustanowić dyrektywę w sprawie statutu europejskiego stowarzyszenia transgranicznego. EKES opowiada się za aktywnym zaangażowaniem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych w opracowywanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę polityki w celu wzmocnienia demokratycznej, społecznej i gospodarczej żywotności UE. Aby skutecznie wdrożyć art. 11 TUE, dialog ze stowarzyszeniami przedstawicielskimi musi być otwarty, przejrzysty i regularny. EKES apeluje o oparte na wartościach kryteria dla unijnych programów finansowania, takich jak Erasmus+, „Horyzont Europa" i fundusze spójności, aby zapewnić zgodność wspieranych projektów z zasadami demokracji.

6.7. Odnotowując zobowiązanie Komisji Europejskiej do zwiększenia współpracy z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, Komitet wzywa instytucje UE do przejęcia inicjatywy i opracowania strategii na rzecz społeczeństwa obywatelskiego wraz z jasnym planem działania. Ponadto EKES apeluje o coroczny dialog obywatelski lub tabelę wyników przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego, zawierającej informacje na temat tego, czy uwagi organizacji społeczeństwa obywatelskiego, które wniosły wkład w drodze konsultacji, zostały uwzględnione. Tablica ta mogłaby zostać wykorzystana do sporządzania co dwa lata sprawozdania na temat dialogu obywatelskiego, w którym oceniano by dialog obywatelski i skuteczność działań organizacji społeczeństwa obywatelskiego. EKES zamierza ściśle współpracować z Komisją Europejską i innymi kluczowymi zainteresowanymi stronami w zakresie utworzenia i regularnego funkcjonowania platformy społeczeństwa obywatelskiego oraz zarządzania nią, jak zapowiedziano w piśmie określającym zadania skierowanym do kandydata na komisarza KE Michaela McGratha.

6.8. EKES jest głęboko zaniepokojony wydarzeniami w niektórych państwach członkowskich, które doprowadziły do kurczenia się przestrzeni dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Organizacje te odgrywają kluczową rolę w obronie podstawowych praw i wolności oraz przeciwdziałaniu rosnącej fali populizmu. Unia Europejska musi nadal przeciwdziałać tym zmianom za pomocą procedur przewidzianych w art. 7 oraz poprzez zamrażanie funduszy europejskich przeznaczonych dla państw członkowskich w przypadku tych krajów, które nie przestrzegają praworządności, niezależności systemu sądownictwa lub praw podstawowych, takich jak wolność zrzeszania się lub prawo do wypowiedzi, lub które ograniczają wolność prasy i mediów w celu manipulowania debatą publiczną.

7. **Globalny wymiar Europy: Wykorzystanie naszej siły i partnerstw**

7.1. Aby osiągnąć silniejszą integrację polityczną i promować pokój na świecie musimy wzmocnić strategiczną autonomię naszej gospodarki przed wyciekiem technologii oraz mieć wspólną, prawdziwą i w pełni rozwiniętą politykę zagraniczną. W tym celu Unia Europejska powinna przemawiać jednym głosem w instytucjach wielostronnych, odgrywać wiodącą rolę w ich reformowaniu i wykorzystać międzynarodową rolę euro jako strategicznego atutu. EKES zaleca wprowadzenie głosowania większością kwalifikowaną w polityce zagranicznej UE.

7.2. Opowiada się też za wspieraniem otwartej i opartej na zasadach europejskiej polityki handlowej, która uzupełnia i wspiera inne kluczowe polityki UE w zakresie praw podstawowych i praworządności, a także polityki klimatycznej, cyfrowej, innowacyjnej, społecznej i przemysłowej. Umowy handlowe powinny zwiększać odporność poprzez dywersyfikację przywozu, tworzenie możliwości rynkowych dla przedsiębiorstw europejskich, poprawę bezpieczeństwa i ograniczanie ryzyka geopolitycznego, jednocześnie promując egzekwowanie norm społecznych i środowiskowych oraz zapewniając równe szanse dla uczciwej konkurencji na całym świecie. Dodatkowy dostęp do surowców krytycznych i innych nakładów, w tym energii, który zapewniają takie umowy, może pomóc w zapewnieniu odpornych, zrównoważonych i odpowiedzialnych łańcuchów dostaw w UE.

7.3. EKES opowiada się za strategicznym podejściem do rozszerzenia Unii Europejskiej, z wyraźnym naciskiem na utrzymanie pokoju i stabilności w Europie oraz wspieranie wspólnego dobrobytu. Specjalny komisarz do spraw rozszerzenia musi dążyć do tego, by projekt europejski nadal zmierzał w kierunku pokoju, dobrobytu i demokracji oraz zapewnić długoterminową stabilność na naszym kontynencie, a także przyjąć nowych członków do rodziny UE z Bałkanów Zachodnich i krajów sąsiadujących z Rosją, takich jak Ukraina, Mołdawia i Gruzja. Unijne procesy decyzyjne mogą nie być odpowiednie dla Unii składającej się z 30–35 państw. Ważnym zadaniem nowej Komisji Europejskiej będzie przygotowanie i – w razie potrzeby – dostosowanie instytucji, a przy tym uważne monitorowanie postępów dokonywanych przez kraje kandydujące w zakresie przestrzegania wartości leżących u podstaw UE i jej dorobku prawnego. Komisja Europejska musi – w ścisłej współpracy z Parlamentem Europejskim – zadbać o to, by każde przyszłe rozszerzenie przynosiło korzyści zarówno obywatelom UE, jak i obywatelom krajów kandydujących, oraz by utrzymano wysokie standardy UE w zakresie zrównoważonego rozwoju.

7.4. Proces ten powinien zwiększyć udział zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego, z przeznaczeniem szczególnej roli partnerom społecznym, a wszystkie partie polityczne powinny zobowiązać się do obrony swojego prawa do zrzeszania się, prawa do wypowiedzi oraz wolności prasy i mediów, a także do zwalczania wszelkich monopoli informacyjnych lub manipulacji debatą publiczną. Komitet poczynił już ważny krok w kierunku rozszerzenia, umożliwiając udział ad hoc przedstawicieli organizacji społeczeństwa obywatelskiego z krajów kandydujących w niektórych posiedzeniach EKES-u i zachęca inne instytucje UE do pójścia za jego przykładem.

7.5. Apeluje też o to, by Unia Europejska rozważyła możliwość wprowadzenia głosowania większością kwalifikowaną w procesie przystąpienia do UE przynajmniej na wszystkich etapach pośrednich oraz by decyzje były otwarte, przejrzyste i dostępne dla ogółu społeczeństwa. Należy podjąć bardziej zdecydowane środki w celu zapewnienia egzekwowania praw podstawowych.

7.6. EKES popiera opracowanie nowego paktu na rzecz regionu śródziemnomorskiego, który wspierałby stabilność, rozwój gospodarczy i społeczny oraz zrównoważony wzrost gospodarczy w całym regionie. W ramach tego paktu należy nadać priorytet współpracy regionalnej w takich dziedzinach jak energia ze źródeł odnawialnych, bezpieczeństwo morskie oraz możliwości gospodarcze i możliwości w zakresie zatrudnienia sprzyjające włączeniu społecznemu, gwarantując, że kraje śródziemnomorskie będą aktywnymi partnerami w stawianiu czoła wspólnym wyzwaniom.

7.7. EKES opowiada się za kompleksową strategią UE – Bliski Wschód, która – poprzez ukierunkowaną współpracę – zajmie się kwestiami pokoju, bezpieczeństwa i wyzwań społeczno-gospodarczych w regionie. Strategia ta powinna koncentrować się przede wszystkim na natychmiastowym i pokojowym rozwiązywaniu konfliktów, wspieraniu demokratycznych rządów, wzmacnianiu partnerstw handlowych i promowaniu zrównoważonego rozwoju, przy jednoczesnym zapewnieniu poszanowania praw człowieka wszystkich narodów oraz zapewnieniu pokojowej stabilności i dobrobytu w regionie.

7.8. EKES postrzega szczyt UE-Unia Afrykańska w 2025 r. jako kluczową okazję do pogłębienia więzi między UE a Afryką, koncentrując się na wzajemnym rozwoju gospodarczym, transformacji cyfrowej i odporności na zmianę klimatu. Komitet podkreśla znaczenie sprawiedliwych partnerstw, które stawiają czoła wspólnym wyzwaniom, takim jak bezrobocie młodzieży i zrównoważone rolnictwo, wspierając długoterminowy dobrobyt obu kontynentów.

7.9. Wzywa Komisję Europejską do rozpoczęcia przygotowań do ścisłej współpracy z Organizacją Narodów Zjednoczonych, również w ramach ogłoszonego przez nią Międzynarodowego Roku Wolontariatu na rzecz Zrównoważonego Rozwoju 2026. EKES wzywa Komisję do współpracy z państwami członkowskimi ONZ, społeczeństwem obywatelskim i sektorem prywatnym w celu zapewnienia, by obchody w 2026 r. skutecznie zwiększały świadomość wartości wolontariatu i włączyły go do unijnej i krajowej polityki rozwoju.

8. **Wspólne osiąganie celów i przygotowanie naszej Unii na przyszłość**

8.1. Komisja powinna niezwłocznie do połowy 2025 r. przedstawić wniosek dotyczący wieloletnich ram finansowych na okres po 2027 r., dając UE środki finansowe niezbędne do realizacji jej priorytetów politycznych.

8.2. Nowe zasoby własne są niezbędne do zagwarantowania solidnego i zrównoważonego budżetu UE, a UE powinna stopniowo zwiększać stosunek swoich zasobów własnych do dochodów państw członkowskich opartych na DNB.

8.3. Przygotowania do rozszerzenia i reform wymagają również dostosowania do **budżetu UE** i do jej zasobów własnych w celu wdrożenia europejskiej polityki inwestycyjnej. EKES opowiada się za stworzeniem skutecznej i zintegrowanej unii rynków kapitałowych oraz w pełni rozwiniętej unii bankowej, obejmującej wszystkie państwa członkowskie, w celu dalszej harmonizacji i usunięcia przeszkód transgranicznych, przy jednoczesnym zapewnieniu należytych regulacji i nadzoru, z myślą o zachowaniu stabilności finansowej i zrównoważonego charakteru europejskiego modelu społecznego, ochronie konsumentów, inwestorów i oszczędzających oraz osiągnięciu solidnego jednolitego rynku.

8.4. Komitet proponuje utworzenie unijnego funduszu inwestycyjnego w ramach kolejnych wieloletnich ram finansowych (WRF). Powinien on mieć na celu zapewnienie środków finansowych na projekty inwestycyjne, które leżą w strategicznym interesie Europy i są bezpośrednio zarządzane na szczeblu UE, w szczególności w obszarach o znaczeniu transgranicznym.

8.5. EKES proponuje zestaw kryteriów, którymi należy się kierować przy ustalaniu priorytetów i wyborze inwestycji w ramach przyszłej zdolności inwestycyjnej UE. Fundusz ten powinien być finansowany z różnych zasobów, w tym ze składek państw członkowskich, nowych zasobów własnych i wspólnej emisji długu UE. Inwestycje i pomoc państwa finansowane przez UE powinny podlegać warunkowości związanej z poszanowaniem praworządności, praw podstawowych i dialogu społecznego.

8.6. Decentralizacja i autonomia fiskalna mają zasadnicze znaczenie dla wspierania konkurencyjności. Powinniśmy jak najlepiej wykorzystać Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF) oraz fundusze spójności, stosując podejście zorientowane na wyniki. Komisja Europejska powinna przyspieszyć ocenę i monitorowanie wdrażania RRF, który wygaśnie w 2026 r., przy aktywnym zaangażowaniu partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, oraz wzmocnić wsparcie techniczne, aby zapewnić pełną absorpcję środków, maksymalizując ich wpływ na zrównoważony wzrost gospodarczy. Europejski semestr może służyć jako ramy ukierunkowywania finansowania ze środków UE, a także wzmocnić legitymację i skuteczność unijnych strategii wzrostu.

8.7. Wpływ nowych przepisów dotyczących zarządzania gospodarczego na nowy cykl europejskiego semestru 2025 nie zwiększy przestrzeni fiskalnej dla inwestycji w stopniu wystarczającym do wypełnienia luki inwestycyjnej na szczeblu państw członkowskich, w tym do osiągnięcia celów Planu działania na rzecz Europejskiego filaru praw socjalnych. Wzmocnienie powiązań między filarem a procesem europejskiego semestru będzie miało kluczowe znaczenie dla śledzenia postępów i zapewnienia odpowiedniego finansowania i wdrażania polityki społecznej. EKES zwraca się o regularne monitorowanie celów i kryteriów określonych w nowych ramach konwergencji społecznej z udziałem partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w celu określenia odpowiednich strategii politycznych i środków ochrony wysokiej jakości modelu społecznego w naszych krajach. Wymaga to inwestycji w środki sprawiedliwej transformacji, w sprzyjającą włączeniu społecznemu i odpowiednią ochronę socjalną oraz w systemy opieki zdrowotnej i edukacji. Należy także rozwiązać problem utraty siły nabywczej i rosnących nierówności między regionami i grupami ludności, aby uniknąć nierównowagi między priorytetami polityki przemysłowej i społecznej.

8.8. Napięty harmonogram procesu europejskiego semestru pozostawia ograniczone możliwości przeprowadzenia odpowiednich konsultacji ze zorganizowanym społeczeństwem obywatelskim, ale wzmocnienie jego roli ma kluczowe znaczenie. Zaleca się usprawnienie procesu konsultacji poprzez uproszczenie dostępu do informacji, usprawnienie kanałów komunikacji między społeczeństwem obywatelskim a właściwymi decydentami, włączenie regularnych mechanizmów informacji zwrotnej i ustanowienie zorganizowanego procesu dialogu.

8.9. EKES zwraca się do Komisji Europejskiej o uwzględnienie w programie prac na 2025 r.: proponowanej zmiany dyrektywy w sprawie zamówień publicznych, która powinna umożliwić „preferencyjne traktowanie produktów europejskich w ramach zamówień publicznych w niektórych sektorach o strategicznym znaczeniu" i technologiach. „Pozwoli nam to również usprawnić i uprościć nasze przepisy dotyczące zamówień publicznych, przede wszystkim z korzyścią dla unijnych start-upów i przedsiębiorstw innowacyjnych" ([1]), przy jednoczesnym uwzględnieniu potrzeby przejrzystości procesu, poszanowania praw podstawowych i dialogu społecznego. Należy zająć się nadużyciami, które mogą wystąpić w łańcuchach podwykonawców.

8.10. Polityka spójności jest i musi pozostać najważniejszą długoterminową polityką inwestycyjną w UE, a jej zasadniczą rolą jest wzmacnianie spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej w Europie. Można to osiągnąć poprzez ochronę głównych zasad polityki spójności, takich jak wielopoziomowe sprawowanie rządów, zasada partnerstwa i zarządzanie dzielone.

8.11. **Fundusze spójności** nadal mają zasadnicze znaczenie dla pozytywnej konwergencji gospodarczej i społecznej. Polityka spójności powinna być wspierana przez specjalną Dyrekcję Generalną ds. Spójności i powinna zachować swoją tożsamość w zakresie wielopoziomowego sprawowania rządów, ułatwiając w ten sposób lepsze wykorzystanie jej programów, w tym Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+). W realizacji tego celu powinny także pomagać inicjatywy polityczne finansowane ze środków krajowych i współfinansowania prywatnego. Zasadnicze znaczenie ma całościowe, skoordynowane i zintegrowane podejście polityczne na szczeblu Unii Europejskiej. Mogłoby to obejmować budżet UE, który lepiej odpowiadałby wymogom społecznym i byłby realizowany w ramach zreformowanego europejskiego semestru i jego ram konwergencji społecznej, zgodnie z solidną polityką gospodarczą, społeczną i finansową. Ponadto instytucje UE powinny ocenić potrzebę przyjęcia stałego instrumentu finansowego na podstawie doświadczeń programu SURE, w celu ustabilizowania wydatków socjalnych państw członkowskich w przypadku zewnętrznych wstrząsów gospodarczych oraz wspierania pracowników i przedsiębiorstw w sektorach przemysłowych i regionach najbardziej dotkniętych procesami transformacji cyfrowej i ekologicznej.

Bruksela, dnia 4 grudnia 2024 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Oliver RÖPKE

([1]) Ursula von der Leyen, Wybór Europy: Wytyczne polityczne na następną kadencję Komisji Europejskiej 2024–2029, s.11-12.